

‘Onder ons’ met

Zomaar een afbeelding op een plankje overschilderen is het zeker niet. Iconen schilderen leer je in een lang proces. Jan Verdonk had een Griekse leermeester en oefende jarenlang. Nu geeft hij zelf les.

Door Margot C. Berends

Wie het verhaal achteraf beluistert, denkt: logisch. Alle lijnen in het leven van Jan Verdonk leidden naar zijn huidige beroep van iconenschilder. Het duurde echter even voordat Verdonk erachter kwam dat daar zijn roeping lag.

Hij studeerde theologie, specialiseerde zich in Byzantijnse kerkgeschiedenis en studeerde af op orthodoxie. Daarnaast had hij een schilderstalent: hij maakte stillevens en landschappen. En hij was al in een vroeg stadium van zijn leven bijzonder geboeid door Griekenland. Hij sprak vloeiend Grieks en had altijd het gevoel dat hij eigenlijk in Griekenland thuishoorde. Toch zocht hij lange tijd na zijn afstuderen naar een richting in zijn leven. Pas toen hij tijdens een vakantie de iconenschilder Neoklis Kolliopoulos tegenkwam, viel het kwartje.

Mediterraan

Verdonk: “Neoklis schilderde heel vakkundig en precies volgens de richtlijnen van de Kretenzische school, die zijn bloeitijd had van 1400 tot 1600. Typerend zijn de heldere, warme kleuren, de statige figuren en de verheven uitdrukking van de gezichten.

Toen ik zijn werk zag, kwamen Griekse iconen voor mij tot leven. Ik zag opeens het licht, letterlijk en figuurlijk. Griekse iconen zijn geschilderd in mediterrane kleuren. Als dan ook nog eens het licht erop valt dat zo typisch is voor landen rond de Middellandse Zee, dan krijgt het geheel een enorme intensiteit. Die kleuren hebben me daarna in mijn dromen bezocht.

Ik besloot bij Neoklis in de leer te gaan. Voordat ik weer naar Griekenland ging, had ik zelf thuis een beetje gerommeld met het maken van een icoon. Neoklis zei toen hij hem zag: ‘Dat is niks. Je moet het echt nog leren.’ Ik heb een maand lang intensief les van hem gehad. Hij heeft me daarna nog jaren ge-coacht.”

Magie

Als je een goede Byzantijnse icoon wilt maken, moet je weten hoe hij is opgezet, vertelt Verdonk. Je kunt niet zomaar iets van een plaatje overschilderen, dan is de magie weg. Allereerst moet je weten hoe je een plank prepareert met linnen, konijnenlijm en krijt. Dan moet je weten hoe je met bladgoud de

plank kunt vergulden.

De icoon zelf vereist een gestandaardiseerde aanpak, die je moet kennen. Zo is de neus altijd lang en smal, de ogen volgen een karakteristieke lijn, de mond is klein. De verf leer je maken, op basis van eigeel. Verder vereisen de eigenschappen van de verf een speciale techniek. Olieverf kun je uitsmeren en je kunt er gemakkelijk rondingen mee schilderen. Met ei-tempera kan dat niet. Om de rand van de wang bijvoorbeeld zacht en rond te krijgen, ben je een paar dagen bezig. Wat je ook moet leren, is dat je een hoodschap probeert over te brengen in het gezicht.

Zolderkamer

Na de leertijd bij Neoklis ging Jan Verdonk thuis aan de slag.

“Tien jaar lang heb ik haast alleen maar zitten schilderen op mijn zolderkamer, afgesloten van de buitenwereld. Dan gebeurt er wat met je. Ik heb geen uitgebreide meditatie nodig voordat ik begin. Ik word vanzelf meegetrokken. Als je de hele dag met een heilige voor je neus zit - je schildert altijd naar een voorbeeld - dan krijg je daar een relatie mee. Wel zet ik altijd orthodoxe muziek op en dan zit ik luidkeels mee te zingen.”

Verdonk is orthodox geworden en bezoekt de Grieks-orthodoxe kerk. “Daar vind ik veel spiritualiteit en er zijn mensen die je opvangen en steunen. Ik ervaar deze kerk als innig, vroom, fris, levendig en realistisch. Het orthodoxe gedachtegoed is heel bij-

